

Asia: VN/26656/2022

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta ja laiksi rikoslain 46 luvun muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Aalto-yliopistona toimiva Aalto-korkeakoulusäätiö sr ("Aalto-yliopisto") esittää kohteliaasti tämän lausunnon Ulkoministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kaksikäyttötuotteiden vientivalvonnasta ja laiksi rikoslain 46 luvun muuttamisesta.

Aalto-yliopisto kiinnittää huomiota ehdotetun kansallisen valvontaluettelon mahdollisiin haitallisiin vaikutuksiin suomalaisissa yliopistoissa harjoitetun tutkimuksen toimintaedellytyksille verrattuna yliopistoihin sellaisissa maissa, joissa ei ole voimassa vastaavanlaista kansallista valvontaluetteloa. Haitallinen vaikutus voi ilmetä suomalaisten yliopistojen heikentyneinä mahdollisuuksina julkaista tutkimustuloksia sellaisilla aloilla ja sellaisista tutkimushankkeista, joissa tutkitaan kansalliseen valvontaluetteloön otettuja tuotteita. Yliopistojen toiminnan keskeinen mittari maailmanlaajuisesti on tutkimustuloksia koskevat julkaisut arvovaltaisissa medioissa, joissa tutkimustulokset esitetään kansainväliselle tiedeyhteisölle.

EU:n vientivalvonta-asetuksen yleisen teknologiahuomautuksen mukaisesti valvonta ei koske tieteellistä perustutkimusta. Aalto-yliopiston näkemyksen mukaisesti tieteellisen perustutkimuksen ja soveltavan tutkimuksen raja on häilyvä erityisesti sellaisilla nopeasti kehittyvillä aloilla kuten nyt valvonnanalaiseksi esitetyissä kvanttietokoneissa. Lisäksi kansallisen valvontaluettelon perusteella valvonnanalaista fyysistä kaksikäyttötuotetta (esimerkiksi kohdassa 4A901.b tarkoitettuja kubittilaitteita) koskeva kohdassa 4E901 valvottu teknologia on tyyppillinen valvontaluokka, joka saattaa soveltua suomalaisessa yliopistossa suoritettavasta soveltavasta tutkimuksesta laadittuun julkaisuun. Suomalaisissa yliopistoissa tehtävä soveltava tutkimus voi tuottaa tuloksia, jotka ovat relevantteja kansalliseen valvontaluetteloön sisällytettyjen tuotteiden kuten esimerkiksi kubittilaitteiden kehittämisen tai tuotannon kannalta. Tällainen relevanssi saattaa esimerkiksi syntyä julkaisussa esitetystä parannuksesta johonkin valvonnanalaisen laitteen yksittäiseen osaan tai

toiminnallisuuteen. Edellä tarkoitettussa tilanteessakaan soveltavasta tutkimuksesta julkistettavat tulokset eivät kuitenkaan tyypillisesti ole sillä tavoin kattavia tai tarkkoja, että yksistään niiden perusteella jokin julkaisua lukeva kolmas taho pystyisi valmistamaan valvonnanalaisen laitteen tai välttämättä toteuttamaan reaali maailmassa toimivalla tavalla edes julkaisussa kuvatun valvonnanalaisen laitteen yksittäisen osan tai toiminnallisuuden.

Tutkimuksen tulosten luokittelu sen toteamiseksi, onko kyse kaksikäyttötuotteesta vai ei on haastava ja tulkinnanvarainen tehtävä, mikä kuormittaa tutkijoita ja yliopiston palveluyksiköitä ja, mitä ei tarvitse tehdä sellaisessa yliopistossa, joka sijaitsee maassa, joka ei ole ottanut käyttöön vastaavaa kansallista valvontaluetteloa. Valvonnanalaisena pidettävän teknologian kynnyksen ei pitäisi olla liian alhaalla tai liian epämääräinen, koska tällöin kansallinen valvontaluettelo saattaa haitata suomalaisissa yliopistoissa harjoitettavaa tutkimusta.

Aalto-yliopisto toivoo, että tässä lausunnoissa mainittuihin seikkoihin kiinnitetään huomiota lainvalmistelussa ja, että Suomessa valitaan sellaiset ratkaisut, jotka eivät heikennä suomalaisten yliopistojen toimintaedellytyksiä. Mahdollisena ratkaisuna voisivat olla asiaan liittyvän sääntelyn tarkempi avaaminen ja nimenomainen toteamus siitä, että kansallisen valvontaluettelon käyttöönottamisella ei haluta heikentää suomalaisten yliopistojen toimintaedellytyksiä. Tällainen ratkaisu voitaisiin toteuttaa luonnoksena olevaa hallituksen esitystä täydentämällä esimerkiksi ehdotettua kansallista valvontaluetteloa esittelevässä kohdassa.

Lopuksi Aalto-yliopisto toteaa, että Ulkoministeriöllä on tarvittaessa mahdollisuus konsultoida Aalto-yliopiston asiantuntijoita ehdotetun kansallisen valvontaluettelon yksityiskohtien osalta.

Saaristo Antti
Aalto-yliopisto